

УДК 37.016
ББК 74.263
Д17

Данчук Ю. В., Грабар О. В.

Д17 Трудове навчання. 2 клас (за підручником І. М. Веремійчика, В. П. Тиценка). — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 126, [2] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект».)

ISBN 978-617-00-2937-9.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків трудового навчання у 2-му класі, складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.) за підручником І. М. Веремійчика, В. П. Тиценка (К. : Видавництво «Генеза», 2012).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметної*, зокрема предметно-перетворювальної компетентності (формування узагальнених способів (алгоритмів), предметно-перетворювальної діяльності з дотримання безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів; розвитку творчих здібностей, елементів графічної грамоти, умінь працювати в команді та навичок виконання операцій з ручних технік обробки матеріалів; набуття досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для опанування в основній школі основ технологій; формування культури виконання трудових дій) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; комунікативної; соціальної; здоров'язбережувальної; загальнокультурної); виховання в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їхніх професій, трудових традицій українського народу та інших народів світу.

Задля зручності використання всі розробки розміщені на відривних аркушах. Поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016
ББК 74.263

ISBN 978-617-00-2937-9

© Данчук Ю. В., Грабар О. В., 2016
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2017

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	4
Урок 1. Вступ. Правила техніки безпеки, організація робочого місця на уроці, добирання матеріалів для роботи	5
Урок 2. Робота із природними матеріалами. Виконання предметної аплікації «Чарівна квітка»	9
Урок 3. Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації «Царство Нептуна»	12
Урок 4. Робота із природними матеріалами. «Жучок на квітці»	15
Урок 5. Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації з крупів «Соняшник»	18
Урок 6. Застосування ниток. Виготовлення аплікації з використанням ниток по контуру «Фрукти»	20
Урок 7. Види ниток. Аплікація з використанням ниток «Квітка льону»	23
Урок 8. Виготовлення аплікації з використанням ниток «Грибок-боровичок»	26
Урок 9. Види паперу і картону, їхні властивості. Виготовлення аплікації «Сонечко і соняшник»	29
Урок 10. Виготовлення з деталей геометричної форми паперових макетів прикрас, елементів лицарських обладунків («Лицарський щит», «Кулон»)	32
Урок 11. Виготовлення листівки	35
Урок 12. Виготовлення конверта для листівки Святому Миколаю	39
Урок 13. Виготовлення подарункової коробочки	43
Урок 14. Виготовлення об'ємної новорічної іграшки	47
Урок 15 (резервний). Виготовлення колективної аплікації «Новорічна ялинка»	51
Урок 16. Декоративно-ужиткове мистецтво. Орнамент. Виготовлення рушника з геометричним орнаментом	55
Урок 17. Декоративно-ужиткове мистецтво. Орнамент. Виконання аплікації «Декоративна тарілка»	59
Урок 18. Декоративно-ужиткове мистецтво. Орнамент. Виготовлення аплікації «Килим-літак»	62
Урок 19. Оригамі. Виконання колективної композиції «Човники»	65
Урок 20. Кірігамі «Котик-ласунчик»	70
Урок 21. Оригамі. Паперові квіти	73
Уроки 22–23. Екскурсія до майстерні гончаря	76
Урок 24. Робота з пластиліном. Ліплення восьминога	82
Урок 25. Робота з пластиліном. Ліплення посуду для Лисиці та Журавля	86
Урок 26. Робота з пластиліном «Веселий равлик»	88
Урок 27 (резервний). Робота з пластиліном. Колективна робота «Свято»	91
Урок 28. Самообслуговування. Культура харчування. Поведінка за столом	94
Урок 29. Самообслуговування. Правила догляду за одягом і взуттям	98
Урок 30. Самообслуговування. Пришивання гудзиків з двома отворами	102
Урок 31. Макетування. Міні-місто	106
Урок 32. Макетування вантажівки	110
Урок 33. Макетування лялькових меблів	113
Урок 34. Макетування. Колективна робота «Казкова вулиця»	116
Урок 35 (резервний). Виконання колективної роботи «Різнокольорове літо»	120
Додаток	124
Література та Інтернет-ресурси	127

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
1	Вступ. Правила техніки безпеки, організація робочого місця на уроці, добирання матеріалів для роботи	
2	Робота із природними матеріалами. Виконання предметної аплікації «Чарівна квітка»	
3	Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації «Царство Нептуна»	
4	Робота із природними матеріалами. «Жучок на квітці»	
5	Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації з крупів «Соняшник»	
6	Застосування ниток. Виготовлення аплікації з використанням ниток по контуру «Фрукти»	
7	Види ниток. Аплікація з використанням ниток «Квітка льону»	
8	Виготовлення аплікації з використанням ниток «Грибок-боровичок»	
9	Види паперу і картону, їхні властивості. Виготовлення аплікації «Сонечко і соняшник»	
10	Виготовлення з деталей геометричної форми паперових макетів прикрас, елементів лицарських обладунків («Лицарський щит», «Кулон»)	
11	Виготовлення листівки	
12	Виготовлення конверта для листівки Святому Миколаю	
13	Виготовлення подарункової коробочки	
14	Виготовлення об'ємної новорічної іграшки	
15	Виготовлення колективної аплікації «Новорічна ялинка»	
16	Декоративно-ужиткове мистецтво. Орнамент. Виготовлення рушника з геометричним орнаментом	
17	Декоративно-ужиткове мистецтво. Орнамент. Виконання аплікації «Декоративна тарілка»	
18	Декоративно-ужиткове мистецтво. Орнамент. Виготовлення аплікації «Килим-літак»	
19	Оригамі. Виконання колективної композиції «Човники»	
20	Кірігамі «Котик-ласунчик»	
21	Оригамі. Паперові квіти	
22–23	Екскурсія до майстерні гончаря	
24	Робота з пластиліном. Ліплення восьминога	
25	Робота з пластиліном. Ліплення посуду для Лисиці та Журавля	
26	Робота з пластиліном «Веселий равлик»	
27	Робота з пластиліном. Колективна робота «Свято»	
28	Самообслуговування. Культура харчування. Поведінка за столом	
29	Самообслуговування. Правила догляду за одягом і взуттям	
30	Самообслуговування. Пришивання гудзиків з двома отворами	
31	Макетування. Міні-місто	
32	Макетування вантажівки	
33	Макетування лялькових меблів	
34	Макетування. Колективна робота «Казкова вулиця»	
35	Виконання колективної роботи «Різнокольорове літо»	

Примітка. У чинній навчальній програмі не передбачено сітку розподілу навчальних годин за темами програмового матеріалу, тому подане календарне планування є орієнтовним (учитель може коригувати його на власний розсуд, з урахуванням матеріально-технічного забезпечення, бажання учнів та традицій регіону).

УРОК 1. ВСТУП. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ, ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОЧОГО МІСЦЯ НА УРОЦІ, ДОБИРАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОБОТИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із завданнями шкільного предмета трудове навчання; викликати зацікавленість до тем, що вивчатимуться протягом року; переконати другокласників у важливості розвитку моторики рук для кожної дитини; викликати потребу в набутті навичок предметно-перетворювальної діяльності; спонукати до творчості та самовдосконалення;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* викликати бажання набувати нові знання, уміння і навички; учити визначати навчальну мету та способи її досягнення;
 - комунікативної:* розвивати вміння висловлювати власні судження, ефективно спілкуватися у колективі;
 - загальнокультурної:* виховувати працелюбність, повагу до традицій українського народу, ціннісне ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливе ставлення до людей праці та їхньої професії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Міжпредметні зв'язки: основи здоров'я.

Обладнання: виставка робіт; картки з прислів'ями та приказками; плакат «Інструменти для роботи».

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Мотивація навчальної діяльності

1) *Визначення мети уроків трудового навчання у 2-му класі.*

— Діти, сьогодні починається ваша цікава подорож світом ручної праці. Навчаючись, ви пізнаватимете світ у словах, малюнках, виробках. Разом із вами подорожуватимуть і працюватимуть Пізнайко і його друзі; Дельфін-дизайнер та Інформатик. (*Розглядання умовних позначок у підручнику та з'ясування їхніх значень.*)

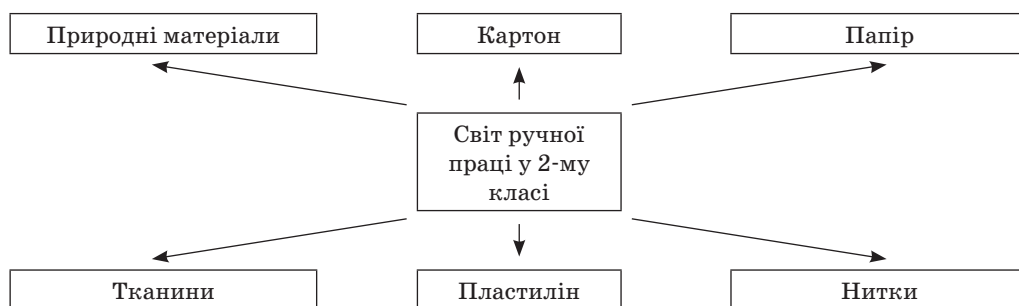
— Розгорніть підручник на с. 3, прочитайте, як вас, другокласників, називають його автори І. М. Веремійчик та В. П. Тименко. Поміркуйте, чому саме таке звертання вони обрали, за потреби, зверніться до 1-го абзацу вступної статті. (*Міркування учнів.*)

— Учені довели, що мозок людини і розвиток моторики її рук безпосередньо пов'язані. Чим краще людина вмє оперувати кінчиками пальців, тим швидше вона міркує, розв'язує складні завдання тощо. Ваша робота на уроках трудового навчання дасть вам подвійну користь: ви не лише навчитеся виготовляти багато цікавих та корисних речей, але й розвинете свої розумові здібності.

— Розгляньте фото робіт школярів, виконаних на уроках трудового навчання (с. 153–155), та виставку робіт в класі й спробуйте визначити, які матеріали використані для їхнього виготовлення. (*Відповіді учнів.*)

— Зважаючи на розглянуті роботи, складіть інформаційне ґроно «Світ ручної праці у 2-му класі».

До прикладу:

— Також, діти, ви збагатите свої знання з культури самообслуговування у побуті й на свята, побуваєте в Країні декоративно-ужиткового мистецтва, опануєте способи макетування іграшкових предметів довілля.

2) Особистісне цілепокладання.

Опитування методом «Мікрофон»

- Чого особисто ви очікуєте від уроків трудового навчання в 2-му класі?
- Що саме ви хотіли б навчитися виготовляти власноруч?
- З якими матеріалами любляете працювати?
- Які якості потрібно мати або розвивати в собі, щоб досягти успіху в будь-якій справі? (*Наполегливість, завзятість, працьовитість, відповідальність, творчість, сумлінність...*)

3) Повідомлення теми й мети уроку.

— Сьогоднішній урок — вступний. Ми повторимо правила безпечної роботи на уроках трудового навчання, повторимо, як організувати своє робоче місце та добирати інструменти та матеріали відповідно до виду практичної діяльності.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Усвідомлення інформації про працелюбність українського народу

1) Слово вчителя.

— Працелюбність — одна з основних рис характеру українців. З давніх-давен наші предки прагнули зробити своє життя комфортним, оселі — ошатними та затишними. Для цього вони не вирушали в далекі походи за здобиччю, а сумлінно працювали. Ще трипільці, які жили на території сучасної України 5 тисяч років тому, вміли будувати затишні житла і виготовляли керамічний посуд. А, наприклад, у часи княжої доби майстерності вишивки у спеціальних школах навчалися всі жінки, незалежно від соціального стану. Погляньмо на часи ближчі до нас — і побачимо, що і в часи смутку (*воєн, соціальних потрясінь тощо*) і в мирні часи українці працювали. Завдяки їхній наполегливій праці будували фабрики, заводи, електростанції, зводили міста, збирали врожаї...

Завжди українська народна мудрість возвеличувала людину праці та за-суджувала, висміювала нероб. Які казки, легенди, перекази відповідної тематики ви знаєте? (*Відповіді учнів.*)

2) Робота за прислів'ями та приказками.

Робота в парах

— Про працю складено чимало прислів'їв та приказок. Пропоную вам по-працювати в парі з сусідом по парті та з'єднати частини прислів'їв, написаних у вас на картках.

Під час роботи в парі дотримуйте таких правил:

1. Уважно прочитайте завдання.
2. Думки щодо його виконання висловлюйте по черзі.
3. Дійдіть спільної думки.
4. Домовтеся, хто повідомить результат роботи класу.

Зміст карток

Бджола мала, а й...	на його діло.
Без охоти...	день роком стає.
Без роботи...	велике безділля.
Маленька праця краща за...	нема роботи.
Не дивись на чоловіка, а дивись...	та працює.

Учні працюють в парах протягом 2 хв, після чого виконують самоперевірку виконаного за матеріалом, уміщеним у підручнику на с. 6.

2. Ознайомлення з принципами вибору матеріалів та інструментів для роботи

Учитель демонструє зразки виробів, подібні до яких вони виготовлятимуть протягом навчального року. Пропонує визначити, які матеріали та інструменти використали для їхнього виготовлення.

— Що варто враховувати під час добирання матеріалів та інструментів? (*Відповіді учнів.*)

— Які поради щодо заощадливого використання матеріалів ви можете надати одне одному? (*Відповіді учнів.*)

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

3. Ознайомлення з правилами безпеки

— Назвіть інструменти, зображені на плакаті. (*Лінійка, олівець, пензлик, ножиці, стека*)

— Минулого року ви вже працювали з ножицями, клеєм, пластиліном. Пропоную попрацювати в групах і скласти (*пригадати*) правила роботи з ними.

Робота в групах

Учні об'єднуються у групи.

ПРАВИЛА РОБОТИ У ГРУПІ

- Розподіліть ролі: оберіть керівника групи; секретаря; того, хто стежитиме за часом; доповідача.
- Висловлюйтеся по черзі.
- Обговорюйте ідею, а не особу, яка її висунула. Не перебивайте одне одного. Утримуйтеся від оцінок і образ.

- Накресліть план практичних дій і виконуйте роботу, чітко його дотримуючи.
- Кожен учасник групи має бути залучений до роботи.

Завдання для 1-ї групи: скласти правила безпечної роботи з клеєм.

Орієнтовна відповідь:

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню елементів можна наносити лише пензликом.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.

Завдання для 2-ї групи: скласти правила безпечної роботи з ножицями.

Орієнтовна відповідь:

- З ножицями слід поводитися дуже обережно.
- Не можна тримати ножиці вістрям догори.
- Під час різання не можна підводитися з місця.
- Передавати ножиці слід лише закритими кінцями вперед.

Завдання для 3-ї групи: скласти правила безпечної роботи з пластиліном.

Орієнтовні відповіді учнів:

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Розминати і розгортати пластилін потрібно на дощечці.
- Розрізати пластилін необхідно стекою.
- Невикористаний пластилін слід скласти в упаковку.
- У жодному разі пластилін не можна куштувати, не слід торкатися брудними руками обличчя, очей, одягу.
- Не можна чіпати брудними руками зошити, книги, щоденник — скрізь залишаться масні плями.
- Після завершення роботи з пластиліном потрібно витерти руки вологою серветкою, прибрати робоче місце.

4. Визначення основних етапів практичної роботи

Учитель демонструє виробу (*наприклад, аплікації*), діти визначають порядок їх виготовлення.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Складання анаграми до назви предмета

— Зважаючи на основні особливості, мету уроків трудового навчання, складіть анаграму до слова «трудове».

Наприклад:

Т — труд, творчість.

Р — робота, радість.

У — урок, успіх.

Д — діло, доробок.

О — освіта, оснащення.

В — вміння, витвір.

Е — експеримент, експонат.

2. Рефлексія

Опитування методом «Мікрофон»

— Що нового дізналися на уроці?

— Яка інформація була корисною?

— Що хотіли б ще почути, усвідомити про організацію роботи на уроках трудового навчання?

УРОК 2. РОБОТА ІЗ ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. ВИКОНАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ АПЛІКАЦІЇ «ЧАРІВНА КВІТКА»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із різновидами природних матеріалів та можливостями виготовлення з них виробів; сприяти набуттю вмінь створювати предметну аплікацію з природних матеріалів, правильно добираючи матеріали та інструменти, необхідні для виготовлення виробу, дотримуючи послідовності дій під час роботи; стимулювати розвиток просторової уяви, фантазії, моторики рук другокласників;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння *вчитися*: викликати бажання набувати нові знання, уміння і навички; удосконалювати вміння визначати навчальну мету та способи її досягнення, оцінювати власні результати роботи;
 - комунікативної: розвивати вміння висловлювати та аргументувати власні судження, ефективно спілкуватися у колективі;
 - загальнокультурної: виховувати любов до природи, естетичний смак, охайність у роботі, ціннісне ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та набуття практичних умінь.

Міжпредметні зв'язки: природознавство.

Обладнання: засушене листя; кольоровий картон; клей; пензлик; серветка; осінній букет; фото із зображенням квітів; паперова квітка.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності на урок та на період вивчення теми «Робота із природними матеріалами»

— Сьогодні розпочинається наша перша подорож світом ручної праці. Уявімо, що ми йдемо осіннім парком чи лісом... Що ж цікавого можна знайти там для виготовлення виробів? *(Відповіді учнів.)*

— Розгляньте вироби з природних матеріалів, зображені на с. 6 та 8 підручника. *(Учні виконують запропоноване.)*

— З чого саме їх виготовлено? *(Відповіді учнів.)*

— Вам пропонувалося до уроків трудового навчання зібрати й засушити листя з дерев та кущів і квіти. Як ви це робили? *(Відповіді учнів.)*

— Які матеріали та інструменти знадобляться у роботі з природними матеріалами? *(Відповіді учнів.)*

— Чого саме хотіли б навчитися ви на уроках трудового навчання, працюючи з природними матеріалами? *(Учні визначають особистісні завдання. Наприклад: Я хочу навчитися краще працювати з ножицями і клеєм. Я хочу створити красиву аплікацію і подарувати її подрузі на день народження. Я зібрав гербарій і хочу створити з нього щось казкове тощо.)*

— А чи давно ви були у лісі по-справжньому? *(Відповіді дітей.)*

— Чи гарно там? *(Відповіді дітей.)*

— Що особливо вам сподобалося? *(Відповіді дітей.)*

— Чи потребує природа нашого захисту, допомоги? *(Відповіді дітей.)*

— Як саме ви можете захистити природу? *(Відповіді дітей.)*

4. Повідомлення теми і мети уроку

— Осінь багата кольорами. Зверніть увагу на букет, що вона нам подавала. Він сяє різними кольорами — неначе розквітли квіти. Діти, ви любите фантазувати? *(Так!)* Тоді сьогодні ми навчимося творити дива власноруч, а осіннє листя допоможе виготовити нам чарівні квіти.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

Учитель пропонує дітям розглянути аплікацію «Листів'ята», зображену на с. 7 підручника.

— Як називається техніка, у якій виконано роботу? *(Аплікація)*

— А з яким матеріалом працював Пізнайко? *(З природним матеріалом — листям.)*

— Пригадайте властивості цього матеріалу, на які обов'язково слід зважати у роботі з ним. *(Листя ніжне і крихке, легко ламається.)*

— Що стало основою цієї роботи? *(Картон)*

— Які матеріали, інструменти потрібні, щоб закріпити листя на поверхні картону? *(Клей, пензлик та серветка)*

— Отже, для створення аплікації «Чарівна квітка» нам знадобляться сухе листя, картон, клей, пензлик, серветка.

2. Набуття інформації для виконання практичної роботи

— Ножиці сьогодні ми не використовуємо, бо наклеюватимемо цілі листочки. Розгляньте фото із зображенням квітів, пригадайте, що ви вчили про квіти на уроках природознавства у 1-му класі, та проаналізуйте їхню будову. *(Квітка має пелюстки, стебло, листочки.)*

— Перед нами — засушені листочки. Подивіться на їхню форму, пофантазуйте. Чи можемо ми використати їх для нашої роботи і створити дивовижну квітку? *(Відповіді учнів.)*

— Чи будь-які листочки ми можемо використати у своїй роботі? *(Учні мають дійти висновку, що використовувати можна тільки цілі листочки; також слід зважати на розміри листя — для стебла брати листочки більші, ніж для пелюсток квітки.)*

— Як відносно центра має бути розміщено квітку? *(По центру)*

— Якого розміру вона має бути? *(Не дуже малою або занадто великою.)*

— Якого кольору ви оберете картон? *(Відмінний від кольору листя, щоб композиція не «зливалася».)*

— Ми вже виготовляли аплікації у 1-му класі. Яких вимог варто дотримувати, щоб така робота була охайною? *(Клею слід наносити небагато, обережними рухами. Після того, як усі природні матеріали розміщено, слід покласти чистий аркуш паперу зверху на аплікацію та притиснути, щоб усе приклеїлося.)*

3. Повторення правил безпеки під час роботи з клеєм

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню листочків та квітів можна наносити лише пензликом.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.
- Прибрати робоче місце. Невикористані в роботі природні матеріали слід покласти в коробку.

— Отже, ми визначили етапи створення аплікації та повторили правила роботи з клеєм. Ви можете починати працювати, але не забудьте, що квітка ваша не звичайна, а чарівна. Не забудьте придумати їй назву та наділити її дивними властивостями.

Фізкультхвилинка

Ось до лісу ми дійшли,
Потім ми лісочком йшли
І грибочок там знайшли.
Нагнулися, підняли,
У кошик поклали
І рушили далі.

Ми лісочком йшли,
Малинку знайшли.
Дотягнулися, зірвали,
У кошик поклали
І рушили далі.

Ми лісочком йшли,
Пташеня знайшли.
Нахилилися, підняли,
В гніздечко поклали
І рушили далі.

4. Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя (за потреби)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка та аналіз робіт учнів

Учні (*по черзі*) виходять до дошки і, демонструючи власну роботу, дають назву квітці та говорять, які саме чарівні властивості вона має.

2. Рефлексія

Учитель теж показує другокласникам квітку. (*Квітка із паперу заздалегідь розміщена за закритою дошкою.*) Він розповідає, що її ім'я — Запитайка. На кожній пелюстці квітки — запитання до учнів.

Запитання 1. З яким матеріалом працювали на уроці? Що виготовляли?

Запитання 2. Чого навчилися?

Запитання 3. Що було цікавим? Що особливо сподобалося?

Запитання 4. Що здалося надто складним? Можливо, щось не вдалося?

Запитання 5. Чи хотіли б ще працювати з природними матеріалами і що хотіли б виготовляти?

Дата _____

Клас _____

УРОК 3. РОБОТА ІЗ ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. ВИКОНАННЯ АПЛІКАЦІЇ «ЦАРСТВО НЕПТУНА»

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** надати учням поняття про композицію; формувати навички створення нескладних сюжетних композицій з елементами творчості; сприяти розвитку просторової уяви, фантазії, дрібної моторики рук дітей;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* удосконалювати навички роботи з підручником, уміння аналізувати роботи на основі самостійно здобутої інформації;
 - комунікативної:* розвивати вміння висловлювати та аргументувати власні судження, ефективно спілкуватися у колективі;
 - соціальної:* сприяти формуванню навичок роботи в групі; виховувати доброзичливість, товарицькість, почуття толерантності;
 - загальнокультурної:* виховувати любов до природи, естетичний смак, охайність у роботі.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та набуття практичних умінь.

Основні терміни та поняття: композиція.

Обладнання: слайди із зображенням квіткових композицій та технічне забезпечення для їхнього перегляду; картки із зображенням композицій із природних матеріалів; засушене листя; кольоровий картон; клей; пензлики; білий аркуш паперу; серветки.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності учнів до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Емоційне налаштування на роботу.

Нептун (учень, який підготувався до виконання цієї ролі заздалегідь)

Я — володар підводного світу!
І сьогодні запрошую, діти,
Вас у світ незвичайний морський,
Дивовижний такий, чарівний.
Мушлі, рибки, рослини підводні,
Рясно вкрита глибока безодня.
Чи у змозі ви будете, діти,
В аплікації це відтворити?

(Відповіді дітей.)

2) Визначення теми і мети уроку.

— Отже, діти, на сьогоднішньому уроці ви навчитеся створювати сюжетні аплікації (композиції) «Царство Нептуна».

3) Особистісне цілепокладання.

Гра «Інтерв'ю»

Нептун бере інтерв'ю у другокласників.

— Ви були на морі?

— Яке воно? Опишіть.

— Яких морських мешканців можете назвати?

— Якою уявляєте свою майбутню аплікацію/композицію «Царство Нептуна»?

— Чи відоме для вас слово *композиція*?

— Яких знань та вмінь плануєте набути на уроці?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Пригадайте, що таке аплікація. (*Відповіді учнів.*)

— Які природні матеріали вам відомі? (*Відповіді учнів.*)

2. Опанування поняття «композиція»

Учитель пропонує другокласникам розглянути слайди із зображенням композицій із природних матеріалів та підготовлені природні матеріали, що є на вчительському столі, знайти між ними спільне та відмінне, самостійно визначити поняття «композиція».

Композиція — складання сюжету з декількох предметів, поєднаних за змістом.

— Сюжетом нашої аплікації буде підводне царство Нептуна. Нептун, за давніми віруваннями римлян, — бог морів та потоків. Він порядкує на водних просторах. У давнину мореплавці перед далекою морською подорожжю намагалися задобрити Нептуна. Зверталися до нього з молитвами. Почасті він готував їм нелегкі випробування.

3. Робота в групах «Навчання на помилках»

— Такі випробування підготував Нептун і вам. Він пропонує попрацювати в групах з картками із зображенням композицій із природних матеріалів та знайти помилки, припущені під час створення композицій, щоб у своїх роботах їх не припуститися.

Правила роботи у групі

- Розподіліть ролі: оберіть керівника групи, секретаря, того, хто стежитиме за часом, доповідача.
- Висловлюйтеся по черзі.
- Обговорюйте ідею, а не особу, яка її висунула. Не перебивайте одне одного. Утримуйтеся від оцінок і образ.
- Накресліть план практичних дій і виконуйте роботу, чітко його дотримуючи.
- Кожен учасник групи має бути залучений до роботи.

Час на виконання роботи — 1 хв. Час на відповідь — 30 с.

Помилка в композиції на картці 1-ї групи: зображення зміщено вбік, усе тло незаповнене.

Помилка в композиції на картці 2-ї групи: зображення в композиції не взаємопов'язані.

Помилка в композиції на картці 3-ї групи: фігури композиції завеликі для тла, неначе виступають за межі картини.

4. Евристична бесіда

— Які природні матеріали пропонуєте використати для створення композиції «Царство Нептуна»? (*Сухе листя різної форми, мушлі*)

— Які штучні матеріали знадобляться? (*Кольоровий картон, клей, пензлик, серветка*)

— Якого кольору потрібно обрати картон? Чому?

— Що стане першим кроком у вашій роботі? (*Добирання потрібних природних матеріалів.*)

— Де відносно центра картону мають бути розміщені мушлі? Чому?

— Листя якої форми ви оберете для роботи?

- З чого виготовите рибок? Якого вони будуть розміру?
- Щоб робота була охайною, яких вимог варто дотримувати? *(Клею слід наносити небагато, обережними рухами. Після того як усі природні матеріали розміщено, слід покласти чистий аркуш паперу зверху на аплікацію та притиснути, щоб усе ретельно приклеїлося.)*

5. Повторення правил безпеки під час роботи з клеєм

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню елементів можна наносити лише пензликом.
- Наносити клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.
- Прибрати робоче місце. Невикористані в роботі природні матеріали покласти в коробку.

Фізкультхвилинка

Нептун розповідає вірш та пропонує учням виконувати рухи за ним.

Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додола.
Не згинайте, діти, ноги,
Як торкаєтесь підлоги.
Три, чотири — прямо стати,
Будем знову починати.

6. Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя *(за потреби)*

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка робіт учнів

Учні виставляють власні роботи на огляд.

Нептун

Усі аплікації — на диво чудові:
Царство Нептунове, дійсно, — казкове!
Тут плавають рибки,
Росте очерет,
І мушлі доповнюють
Царства сюжет.

2. Рефлексія

Нептун

Я вам пропоную у віршованій формі
Оцінити власну роботу.

- Чого ви на уроці, бува, не втомились? *(Відповіді учнів.)*
 - То що ж ви робили? *(Відповіді учнів.)*
 - Чого ви навчились? *(Відповіді учнів.)*
 - Можливо, давалося важко вам щось? *(Відповіді учнів.)*
 - А що, ви скажіть, вам найкраще вдалось? *(Відповіді учнів.)*
 - Де вивчене може в житті знадобиться? *(Відповіді учнів.)*
 - Чого б ви хотіли ще краще навчитись? *(Відповіді учнів.)*
 - А вивчили термін який ви новий? *(Відповіді учнів.)*
 - А зміст цього терміна саме який? *(Відповіді учнів.)*
 - Ви всі працювали сумлінно і творчо.
- Бажаю натхнення в подальшій роботі!

УРОК 4. РОБОТА ІЗ ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. «ЖУЧОК НА КВІТЦІ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** продовжувати ознайомлення учнів із можливостями створення виробів з природних матеріалів; навчити виготовляти жучків з паперу та горіхової шкаралупи; учити правильно добирати матеріали та інструменти, необхідні для виготовлення виробу, визначати послідовність виконання роботи і дотримувати її; сприяти розвитку дрібної моторики рук дітей;
- **формування ключових компетентностей:**
уміння вчитися: викликати бажання набувати нових умінь і навичок; удосконалювати вміння визначати навчальну мету та способи її досягнення;
комунікативної: формувати вміння висловлювати припущення, міркування;
загальнокультурної: виховувати любов до природи, цікавість та повагу до культури, вірувань свого та інших народів, допитливість.

Тип уроку: урок набуття практичних умінь.

Міжпредметні зв'язки: природознавство.

Обладнання: слайди або ілюстрації комах та жучків; картон; кольоровий папір; горіхова шкаралупа; шаблони квіток; пластилін; клей; пензлики; серветки для рук.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності учнів до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Повідомлення теми і мети уроку.

— Сьогодні ми продовжимо працювати з природними матеріалами, будемо створювати роботи, центром яких будуть... А хто саме, дізнаєтеся, відгадавши загадку.

- Хоч не олень — роги має,
І не птиця, а літає.
Чорний-чорний, а не крук,
Це малий, моторний... (*жук*).

2) Особистісне цілепокладання.

— Щоб краще визначитися, чого саме ви вже навчилися, працюючи з природними матеріалами, а які вміння варто вдосконалити, пропоную вам доповнити речення (*тобто сформулювати завдання на урок*):

- Я вмію... і це чудово!
- Я обов'язково навчуся також...

Орієнтовні відповіді учнів:

- Я добре вмію працювати із сухим листям.
- Я добре вмію приклеювати деталі.
- Я хочу навчитися працювати з іншими природними матеріалами.
- Я хочу навчитися поєднувати природні та штучні матеріали.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Налаштування на тематику практичної роботи. Екологічне виховання

Учитель демонструє дітям слайди (*або ілюстрації*) із зображенням різноманітних комах, супроводжуючи їх розповіддю.

— Комахи — перші живі істоти на Землі, з'явилися вони понад 400 млн років тому. Пережили численні катаклізми і виявилися живучішими за динозаврів. Найчисленніший поміж комах — загін жуків. Жуки є найважливішою частиною будь-якої екосистеми; вони поїдають шкідливих комах, очищують територію, харчуючись продуктами життєдіяльності інших тварин і рослин.

— Якою є будова тіла жука? (*Три основні частини — голова, груди і черевце, одягнені у тверду оболонку. Вусики, що допомагають орієнтуватися жукам у просторі.*)

Учитель пропонує дітям хором промовити закличку «Лети, лети, сонечко!».

Лети, лети, сонечко,
На дідове полечко,
На бабине зіллячко,
На наше подвір'ячко!

На весняні квіточки,
На маленькі діточки.
Там вони граються,
Тебе дожидаються.

— Діти, чому наші пращури придумали закличку саме про цю комашку? (*Міркування учнів.*)

— А як ще в народі називають жучка сонечко? (*Божа корівка*)

— Цікаво, що і в інших народів світу в назві цієї комахи звучать подібні асоціації. Ставлення до сонечка особливе!

— Чому корівка? (*Припущення учнів. Доповнення вчителя: можливо, тому що є цяточка на спині, як плями на шкірі корів? Можливо, тому що в неї є теж «молочко», хоча воно й зовсім не призначене для того, щоб його пити,— це помаранчева рідина, що виступає на лапках жучка за найменшої небезпеки.*)

— Чому божа? (*Припущення дітей. Доповнення вчителя: можливо, тому що комашка завжди летить високо в небо. А можливо, тому що ці жучки, ніби посланці богів, завжди допомагали людям боротися зі шкідниками: вони поїдають попелицю, що обсіпає рослини й висмоктує з них соки. Попелиця дуже небезпечна,— вчені вважають, що якби вижило потомство хоча б одного її виду, на Землі б не залишилося не тільки жодних рослин, але й нічого живого.*)

— А ще так цей жучок може бути названим через те, що справляє враження незлобливого, зворушливого створіння, бо і довірливих та незлобливих людей іноді називають «божими людьми». Розгляньте будову жучка сонечка та окрас. Які вони? (*Учні розглядають слайд із зображенням жучка та дають відповіді на поставлені запитання.*)

— Отже, єдиної думки щодо походження назви сонечка не існує, але прикмети і перекази, пов'язані з цим крилатим жучком, живуть донині: «Божа корівка — тварина Божа, і ображати її не можна». Убивство цієї комахи заборонено в багатьох культурах світу, а ще саме цього жучка вважається символом удачі.

— А яким, на вашу думку, загалом має бути ставлення людей до природи? (*Міркування учнів.*)

2. Підготовка до практичної роботи

1) Визначення інструментів та матеріалів, необхідних для роботи, та способів їх використання.

Вправа «З'єднай та поясни»

Кольоровий папір
Горіхова шкаралупа
Пластилін
Шаблони листя та квітів

Основа для композиції
Голова жучка
Тіло жучка
Крильця

Діти висувають припущення, які матеріали і навіщо використовуватимуть у роботі. Педагог або один із учнів з'єднують записане в першому та другому стовпчику між собою.

2) *Визначення послідовності виконання роботи.*

Учні пояснюють порядок виконання роботи.

Учитель звертає увагу дітей на те, що виготовленого жучка вони мають розмістити на квіточці, що попередньо слід вирізати за шаблоном.

3) *Повторення правил безпеки під час роботи з клеєм та ножицями.*

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню деталей можна наносити лише пензликом.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.
- З ножицями слід поводитись дуже обережно.
- Не можна тримати ножиці вістрям догори.
- Під час різання не можна підводитися з місця.
- Передавати ножиці слід лише закритими кінцями вперед.

Фізкультхвилинка

Руки в сторони та вгору —
На носочки піднялись.
Підніми голівку вгору —
Й на долоньки подивись.
Присідати ми почнемо,
Добре ноги розімнемо.
Раз — присіли, руки прямо.
Встали — знову все так само.
Повертаємося вправо,
Все виконуємо гарно.
Вліво-вправо повернулись
І сусіду усміхнулись.

3. *Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя (за потреби)*

Педагог говорить дітям, що вони мають також вигадати цікаву розповідь про свого жучка.

III. **ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА**

1. **Огляд учнівських робіт**

Прийом «Крісло автора»

Учитель пропонує дітям продемонструвати свою роботу класу та розповісти вигадану історію про свого жучка.

2. **Рефлексія**

Опитування методом «Мікрофон»

- Яких нових умінь набули на уроці?
- Яка інформація виявилася для вас цікавою? дивною? корисною?
- Ви задоволені власним виробом?
- Чи хотіли б щось змінити у своїй роботі?
- Як слід ставитися до природи навколо нас?